

راهنمای ملی آسم
دستورالعمل پیشگیری، تشخیص و درمان

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
دفتر بیماری‌های غیرواگیر
کمیته ملی بیماری‌های مزمن تنفسی
۱۳۹۴

عنوان و نام پدیدآور: راهنمای ملی آسم دستورالعمل پیشگیری، تشخیص و درمان
مشخصات نشر: تهران: مهر طبوبی، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۴۰ ص. : (مصور(رنگی)، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۷۱-۲۹-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیپای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

ادداشت: مولفین محمدرضا فضل اللهی، مهدی نجمی، مصطفی معین، احمد کوشا، خلیل انصارین، عباس نعمتی، مسعود موحدی، محمدرضا مسجدی، حسن حیدر نژاد، محمدرضا پور انارکی،

رضا فرید حسینی، قمرتاج خانابایی

سناسه افزوده: نجمی، مهدی، ۱۳۵۲-

ششسه افزوده: ادار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. دفتر بیماری های غیرواگیر.

کمیته ملی بیماری های مزمن تنفسی

شماره کتابشاسه: ۳۸۵۲۲/۷

راهنمای ملی آسم

دستورالعمل پیشگیری، تشخیص و درمان

خدمات نشر: انتشارات مهر طبوبی

صفحه بندی و جلد: کانون آگهی و تبلیغات چکامه آ

شمارگان: ۵۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

مولفین: دکتر محمدرضا فضل اللهی، دکتر مهدی نجمی، دکتر معین، دکتر احمد کوشا، دکتر

خلیل انصارین، دکتر عباس نعمتی، دکتر مسعود موحدی، دکتر محمدرضا مسجدی، دکتر حسن حیدر نژاد،

دکتر محمدرضا پور انارکی، دکتر رضا فرید حسینی، دکتر قمرتاج خانابایی

ISBN: 978-610-771-29-0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۷۱-۲۹-۰

حق چاپ برای دفتر بیماری های غیرواگیر محفوظ است

فهرست

عنوان

صفحه

پیش گفتار.....	۵
مقدمه.....	۶
تعریف آسم.....	۸
علائم بالینی و تشخیص.....	۸
تشخیص آسم در بالغین، نوجوانان و کودکان ۶ سال و بالاتر.....	۹
الف) ارزیابی بالینی و پاراکلینیکی.....	۹
ب) تعیین احتمال تشخیصی آسم.....	۱۲
اسم با احتمال بالا.....	۱۲
اسم با احتمال پایین.....	۱۲
درمان آزمایشی در بالغین، نوجوانان و کودکان ۶ سال و بالاتر.....	۱۴
الگوریتم شماره ۱ درایندمان، مراقبت بیماری آسم توسط پزشک.....	۱۵
تشخیص آسم در کودکان زیر ۶ سال.....	۱۶
الف) فنوتیپ‌های ویزین.....	۱۶
ب) ارزیابی بالینی و پاراکلینیکی.....	۱۶
ج) تعیین احتمال تشخیصی آسم.....	۱۹
اسم با احتمال بالا.....	۱۹
اسم با احتمال متوسط و پایین.....	۱۹
درمان آزمایشی در کودکان زیر ۶ سال.....	۲۰
درمان آسم.....	۲۰
الف) آموزش مداوم بیماران برای ایجاد مشارکت فعال در درمان آسم.....	۲۱
ب) پرهیز از تماس با مواد آلرژن و حساسیت‌زا، آلایندها و بارژو (پیشگیری نوع اول، دوم و سوم).....	۲۱
پیشگیری نوع اول.....	۲۱
پیشگیری نوع دوم.....	۲۲
پیشگیری نوع سوم.....	۲۲
ج) تعیین برنامه درمانی.....	۲۳
درمان دارویی.....	۲۳
درمان نگهدارنده آسم (پلکانی).....	۲۳
نکات مهم در درمان.....	۲۶
درمان‌های غیردارویی.....	۲۷
وسایل کمک‌درمانی و تکنیک‌های استنشاقی.....	۲۷
محفظه مخصوص.....	۲۸
افشانه (MDI).....	۲۹
دستگاه‌های استنشاق پودر خشک (DPI).....	۳۰

۳۱.....	دستگاه گردافشان (نبولایزر).....
۳۱.....	د) پیگیری، مراقبت و پایش بیماران براساس سطح کنترل بیماری.....
۳۴.....	پایش بیماری.....
۳۴.....	پرسش نامه.....
۳۴.....	نفس سنج (پیک فلومتر).....
۳۵.....	تفسیر اندازه گیری PEF.....
۳۶.....	اسپیرومتر.....
۳۶.....	دستورالعمل مکتوب درمان آسم.....
۳۸.....	حمله آسم.....
۳۸.....	ارزیابی شدت حملات آسم.....
۴۱.....	درمان حمله آسم.....
۴۲.....	الف) الگوریتم شماره ۲ - الگوریتم درمان حمله آسم پس از ارزیابی اولیه و تعیین شدت بیماری.....
۴۴.....	نکات مهم در استفاده از آسم.....
۴۴.....	کنترل آسم بر شرایط خاص.....
۴۴.....	آسم و ورزش.....
۴۵.....	آسم و حاملگی.....
۴۵.....	آسم و رینیت آلرژیک، سنواریتمها پولیپ بینی.....
۴۵.....	آسم و جراحی.....
	پیوست‌ها.....
۴۷.....	پیوست شماره ۱ - داروهای کنترل کننده درمان آسم.....
۴۹.....	پیوست شماره ۲ - داروهای سریع اثر (نجات بخش) در درمان آسم.....
۵۰.....	پیوست شماره ۳ - پرسش نامه کنترل آسم.....
۵۱.....	پیوست شماره ۴ - مقادیر نرمال پیک فلومتر در بزرگسالان.....
۵۲.....	پیوست شماره ۵ - مقادیر نرمال پیک فلومتری کودکان و نوجوانان (زیر ۱۵ سال).....
۵۳.....	منابع.....

پیش گفتار

بیش از ۱/۵ میلیارد نفر در سراسر دنیا به بیماری های مزمن تنفسی مبتلا هستند و سالانه بیش از ۴ میلیون مورد مرگ در دنیا در اثر این گروه از بیماری ها رخ می دهد. بیماری های مزمن تنفسی چهارمین علت مرگ ناشی از بیماری در دنیا محسوب شده و ۴ درصد از علل مرگ را به خود اختصاص داده اند و پیش بینی می شود طی یک دهه آینده، سومین علت مرگ ناشی از بیماری گردند. آسم یکی از شایعترین بیماری های مزمن تنفسی و یکی از معضلات اصلی سیستم های بهداشتی درمانی در بسیاری از جوامع دنیا و از جمله کشور ما محسوب می شود. بر اساس گزارش سازمان جهانی بهداشت بیش از ۳۰۰ میلیون نفر در سراسر دنیا به این بیماری مبتلا هستند و متأسفانه شیوع این بیماری در جهان رو به افزایش است. در کشور ما بر اساس آخرین آمارهای جمعیت، شیوع علائم آسم در جمعیت کودکان و نوجوانان حدود ۱۳٪ است که نسبت به یک دهه گذشته افزایش یافته است. بیماری آسم هزینه های قابل توجهی را به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر بیماران و خانواده های ایشان و نظام سلامت کشور تحمیل می کند. لازم به ذکر است که تنها ۱۰٪ بیماران مبتلا به آسم دچار آسم شدید هستند در حالی که ۵۰٪ از تمام هزینه های مستقیم و غیرمستقیم ناشی از این بیماری، برای این گروه از بیماران هزینه می گردد. از طرفی مطالعات نشان داد که کنترل مطلوب آسم در بیماران، مجموع هزینه های ناشی از این بیماری را می توان به میزان حداقل یک سوم کاهش داد.

یکی از مهمترین راه های پیشگیری و کنترل آسم، استاندارد سازی خدمات تشخیص، درمان و مراقبت بیماری در سطوح مختلف است که لازمه این امر تدوین دستورالعمل های ملی با توجه به شرایط و امکانات بومی و منطقه ای است. بر همین اساس دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر در سال ۱۳۸۸ با همکاری کمیته کشوری آسم، اولین راهنمای ملی آسم را برای پزشکان تدوین نمود. با توجه به ضرورت به روز رسانی راهنمای مذکور و همچنین به منظور ادغام خدمات تشخیص، درمان و مراقبت بیماری آسم، تغییرات اساسی در مراقبت های بهداشتی اولیه (PHC)، دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر با همکاری کمیته ملی بیماری های مزمن تنفسی و بهره گیری از نظرات انجمن های علمی مختلف نظیر انجمن آسم، انجمن ریه، انجمن متخصصین داخلی و انجمن پزشکان اطفال و انجمن پزشکان عمومی، راهنمای ملی آسم را بازنگری نمود. این مجموعه به منظور ایجاد چارچوبی یکپارچه در ارزیابی، تشخیص، درمان و مراقبت بیماری آسم و بر اساس آخرین گایدلاین های معتبر بین المللی و دستورالعمل های سازمان جهانی بهداشت تهیه گردیده است. امید آن که با بهره گیری از آن بتوانیم گام های موثری در پیشگیری و کنترل این بیماری در کشورمان برداریم.

دکتر احمد کوشا

رئیس دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر